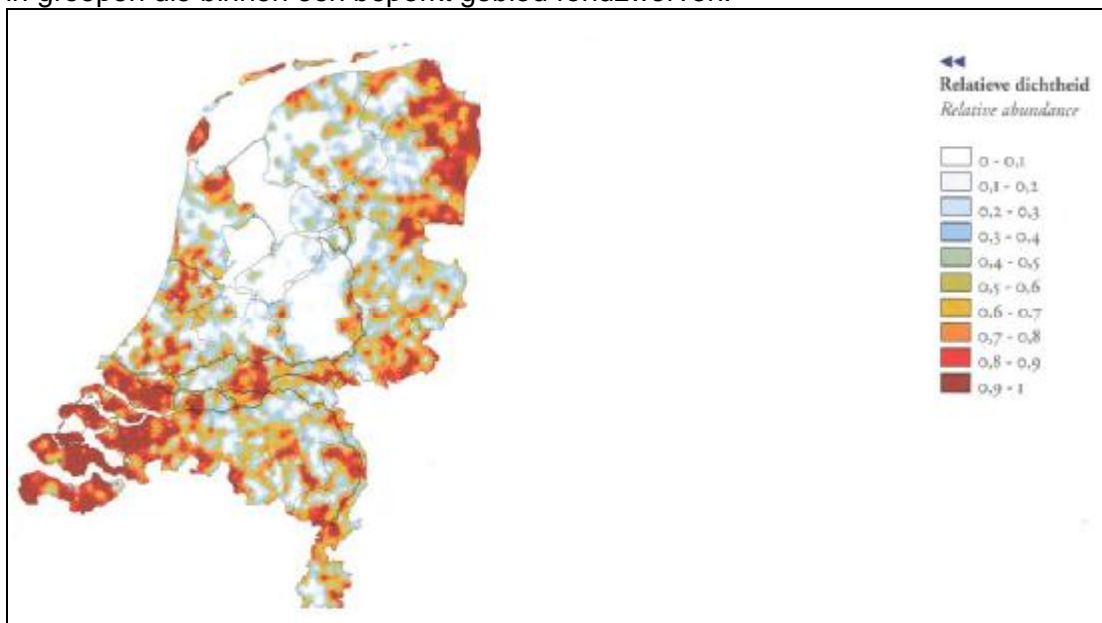

13 Fazant (*Phasianus colchicus*)

13.1 Verspreiding en aantalsontwikkeling

Zo'n 2000 jaar geleden is de fazant, vanwege zijn kwaliteiten als sier- en jachtvogel, vanuit Azië in Europa geïntroduceerd. De soort heeft in Nederland een voorkeur voor halfopen tot open landschappen met een groot aanbod van ruige vegetaties (dekking, voedsel, broedhabitat). Fazanten leven hoofdzakelijk van zaden en planten(delen) die in verschillende habitats worden gevonden (Cramp & Simmons, 1980). In de zomermaanden wordt ook op insecten gevoerd.

Fazanten zijn standvogels, ze verblijven het hele jaar in hetzelfde gebied en vertonen geen verplaatsingen over afstanden van meer dan enkele kilometers (Cramp & Simmons 1980; Bijlsma *et al.* 2000). In de broedtijd houden de hanen een harem die meestal uit twee of drie hennen bestaat (Cramp & Simmons, 1980). Buiten het broedseizoen leven de meeste vogels in groepen die binnen een beperkt gebied rondzwerven.

Figuur 13.1. Relatieve dichtheid van de fazant in Nederland (Bron: SOVON, 2002).

Landelijk gaat de fazant licht achteruit in aantal. Over de periode 1990-2006 vertoonden de broedvogelaantallen een significante daling van minder dan 5% (Van Dijk *et al.* 2008). Wintertellingen laten hetzelfde beeld zien voor de Noord-Nederlandse zandgronden, het aantal wintervogels over de periode 1980-2006 is hier matig afgenomen (significante afname van minder dan 5%, Boele *et al.* 2008).

In Drenthe is de fazant een algemeen voorkomende soort. In figuur 13.1 is de relatieve dichtheid van de fazant weergegeven voor heel Nederland. De combinatie van (graan)akkers met ruigtevegetaties langs sloten, kreken en dijken lijkt een goed aanbod van voedsel en dekking op te leveren (Vergeer, 2002). Dit verklaart de relatief hoge dichtheden in de veenkoloniën en in de beekdalen van Drenthe.

Het aantal territoriale hanen in Nederland wordt geschat op tenminste 50.000-60.000. In Zuidwest-Drenthe (24.000 ha) liep de stand terug van 1.820 territoriale hanen in 1970 tot 174

in 1998 (Bijlsma *et al.* 2000). De achteruitgang op zandgronden was groter dan op heide of veen. Het aantal fazanten in de provincie werd berekend op 4.088 – 4.904 fazanten over de periode 1998 – 2002 (Van Dijk 2003).

13.2 Wettelijke status, provinciaal beleid

De fazant is beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Op grond van artikel 32 van de wet is de fazant aangewezen als wild. Om reden van benutting is de jacht op de fazanthennen geopend van 15 oktober tot en met 31 december en op de fazanthanen van 15 oktober tot en met 31 januari. Bij bijzondere weersomstandigheden kan de jacht op fazanten door de Provincie worden gesloten. Van bijzondere weersomstandigheden is sprake bij langdurig strenge koude, hevige sneeuwval en ijzelvorming.

De Provincie verwacht van jachthouders in eerste instantie dat ze de stand met reguliere bejaging op een acceptabel niveau houden om schade te voorkomen en te beperken.

13.3 Schade aan belangen

Mogelijke schade aan belangen

In het Handboek Faunaschade (Oord 2002) wordt aangegeven dat fazanten schade in de agrarische sector kunnen aanrichten aan diverse teelten. Tabel 13.1 geeft een overzicht van de gewassen waaraan fazanten schade kunnen veroorzaken, het type schade, en de periode waarin de schade meestal optreedt.

Tabel 13.1. Overzicht van de schade die fazanten kunnen aanrichten aan landbouwgewassen. In de tabel zijn opgenomen de teelten waaraan schade kan worden veroorzaakt, het type, en de periode waarin de schade meestal optreedt (Oord 2002).

Teelt	Schade	Periode	Opmerkingen
Granen (zomer- en wintergranen)	vraatschade	zaai/kiemperiode	
Aardappelen	krabschade	augustus-september	
Suikerbieten/voederbieten	vraatschade pikschade	kiemperiode t/m juni	Vraatschade aan kiemplantjes en aanpikken van jonge bieten.
Mais (snij-, korrel-, en suikermais)	vraatschade	zaaperiode	
Peulvruchten	vraatschade pikschade	zaai- en kiemperiode afrijpingsperiode	Incidentele schade
Sla en andijvie (vollegrondsteelt)	pikschade	gehele teeltperiode	Vooraf het uitpikken van het hart van de andijvie
Spruitkool	pikschade		Incidentele schade. Schade door aanpikken van de spruiten.
Bloemkool en broccoli	pikschade	jong gewas	Incidentele schade. Matig schadegevoelig.
Boerenkool	pikschade		Incidentele schade. Matig schadegevoelig.
Overige koolsoorten ¹	pikschade		Incidentele schade.
Vollegrondsgroenten algemeen²	vraatschade pikschade		Incidentele schade, met name bij spruitkool en andijvie.
Bloemen, bloemzaden en bloembollen	pikschade	voorjaar/zomer/herfst	Incidentele schade aan bloemzaden.

1 o.a. rode kool, spitskool, witte kool en Chinese kool

2 o.a. asperges, knolvenkel, knolselderij en krotten

Schade aan belangen in het verleden

Afgezien van twee schademeldingen in 2002, beide in zomergraan, is er geen fazantenschade gemeld bij het Faunafonds (tabel 13.2).

Tabel 13.2. Totaal overzicht van de schadebedragen per gewas die getaxeerd en uitgekeerd zijn in de periode 2002-2007 voor geleden schade veroorzaakt door fazanten (Bron: Faunafonds).

gewas	gegevens	2002	2003	2004	2005	2006	2007	totaal
zomergraan	aantal meldingen [#]	2						2
	getaxeerd bedrag [€]	€ 132						€ 132
	uitgekeerd bedrag [€]	€ 0						€ 0

Schade aan belangen in de toekomst

De verwachting is dat, net als in het verleden, fazanten incidenteel schade zullen veroorzaken aan bloemeteelt, bomenteelt, vollegrondsgroententeelt, graan en suikerbieten. Over de omvang van de te verwachten schade is geen uitspraak te doen. Schade kan zich in de gehele provincie voordoen waar schadegevoelige gewassen geteeld worden.

13.4 Schadevoorkomende maatregelen

Mogelijk te nemen preventieve en schadebeperkende maatregelen

Het Faunafonds (www.faunafonds.nl) en Oord (2002) geven een overzicht van de maatregelen die genomen kunnen worden ter voorkoming en beperking van schade aan landbouwgewassen door fazanten; voor details van de in te zetten middelen verwijzen wij naar deze bronnen.

Tijdens het jachtseizoen is het bemachtigen en doden van fazanten toegestaan. Ter voorkoming en bestrijding van schade buiten het jachtseizoen kan de populatie fazanten rondom het schadegevoelige perceel laag gehouden worden door middel van afschot in het jachtseizoen.

Ter voorkoming van schade buiten het jachtseizoen geeft het Handboek Faunaschade (Oord 2002) aan dat er verschillende akoestische en visuele middelen zijn in te zetten om fazanten te verjagen. Kwantitatieve gegevens over de effectiviteit van verjagende middelen om belangrijke schade te voorkomen en te beperken, zijn niet bekend. Over het algemeen wordt aangenomen dat op den duur de effectiviteit afneemt, omdat gewenning optreedt. In het algemeen geldt dat hoe afwisselender en onvoorspelbaarder de maatregelen zijn des te hoger de effectiviteit is (Oord 2002). Verjaging door middel van akoestische en visuele middelen lijkt in ieder geval tijdelijk een effectieve methode om schade te voorkomen. In het geval dat fazanten zich door deze middelen niet laten verjagen van de schadegevoelige percelen, lijkt afschot van de schadeveroorzakende individuen, in ieder geval tijdelijk, een effectieve maatregel om schade te voorkomen. Na afschot vindt een herverdeling van fazanten over het leefgebied plaats en worden opengevallen *homeranges* opnieuw bezet dan wel worden de grenzen tussen leefgebieden van groepen opnieuw vastgesteld. Hoe lang dit duurt is onder andere afhankelijk van de populatiegrootte.

Preventieve en schadebeperkende maatregelen in het verleden

Bij dreigende belangrijke schade kan de Provincie een ontheffing verlenen. In het verleden zijn een paar ontheffingen verleend voor schadebestrijding/voorkoming in bloemeteelt en boomteelt. In korte tijd kan grote schade worden aangericht. Voor een overzicht van maatregelen die beschikbaar zijn om schade te voorkomen en/of te beperken wordt verwezen naar het Faunafonds (www.faunafonds.nl).

Gewenste stand

Ter voorkoming van schade aan gewassen in de toekomst kan de stand lokaal rond schadegevoelige percelen zo laag mogelijk worden gehouden. Er dient echter wel een

redelijke stand te worden gehandhaafd. Een zeer sterke decimering van de stand om schade te voorkomen is ongewenst en wettelijk gezien ook verboden. Afschot in het kader van schadebestrijding is zeer gering in vergelijking tot afschot in het jachtseizoen en zal daarom de gunstige staat van instandhouding niet aantasten.

13.5 Beheer ter voorkoming en beperking van schade in de toekomst

Beheer ten aanzien van schade

Maatregelen om schade te beperken of te voorkomen hebben betrekking op lokale situaties waar schade aan gewassen dreigt op te treden. Schadegevoelige gewassen komen binnen de gehele provincie voor. Om schade te voorkomen worden preventieve maatregelen genomen:

Rond percelen met schadegevoelige gewassen wordt binnen een zone van een kilometer door middel van afschot in het jachtseizoen de populatie fazanten op een laag niveau gehandhaafd. Hierbij is rekening gehouden met een bufferzone van een kilometer om immigratie vanuit omliggende gebieden op te vangen. Afschot in het jachtseizoen op en rondom de schadepercelen heeft tevens een verjagend effect.

Aanvullend is het buiten het jachtseizoen wenselijk fazanten te verjagen van schadegevoelige percelen met akoestische en visuele middelen zoals genoemd in het Handboek Faunaschade (Oord 2002). Voor het verstoren van fazanten buiten het jachtseizoen is een ontheffing noodzakelijk.

In voorkomende gevallen dat schade zich voordoet buiten het jachtseizoen, ondanks lokale regulering van de stand in het jachtseizoen en verjaging met akoestische en visuele middelen, is afschot van fazanten op de schadegevoelige percelen wenselijk. Hiervoor is een ontheffing noodzakelijk.

13.6 Monitoring in de toekomst

De monitoring wordt uitgevoerd zoals vermeld in hoofdstuk 4.

13.7 Overwegingen en conclusie van de Faunabeheereenheid

Overwegingen

- De fazant is in Drenthe een algemeen voorkomende soort. De provinciale populatiegrootte in het voorjaar (voor de aanwas) bedraagt naar schatting tussen de ca. 4088 en 4904 dieren. In een jachtseizoen worden in Drenthe ongeveer 1.8 fazant per 100 ha geschoten (KNJV data).
- De Provincie verwacht van jachthouders in eerste instantie dat ze de stand met reguliere bejaging op een acceptabel niveau houden om schade te voorkomen en te beperken.
- Er is door de Provincie ontheffing verleend voor ondersteunend afschot in de periode 15 maart tot 15 oktober ter bestrijding van belangrijke schade aan graan, pootaardappelen, vollegrondsgroenten, bloemen- en bometeelt (looptijd 14 november 2005 tot 1 april 2010). Er is geen gebruik gemaakt van de ontheffing.
- Afgezien van twee schademeldingen in 2002, is er na het verlenen van de ontheffing geen schade meer gemeld. Fazanten hebben in het verleden incidenteel schade veroorzaakt aan gewassen (graan, droogbloemen, boomteelt en bieten).
- Ondanks de beperkte schade in de afgelopen periode blijft echter de kans op belangrijke schade aanwezig, vooral in zaaibedden boomteelt, vollegrondsgroenten en bloemen.
- Het Faunafonds verwacht bij optredende of dreigende schade van de grondgebruiker dat deze een machtiging op de ontheffing aanvraagt bij de Fbe. Indien aan de Fbe geen ontheffing is verleend, dient de grondgebruiker zelf ontheffing aan te vragen bij de Provincie.
- Het individueel aanvragen van ontheffingen leidt tot ongewenste bureaucratie en administratieve lasten bij zowel de Provincie als bij de grondgebruiker en het individueel aanvragen van ontheffingen leidt tot vertraging, waardoor bij dreigende schade niet meer snel en adequaat opgetreden kan worden.
- Gezien het incidentele karakter van fazantenschade zal het noodzakelijke ondersteunend afschot ter beperking van belangrijke schade beperkt zijn. Het instandhoudingsdoel komt hiermee niet in gevaar.

Conclusie

Ter voorkoming van schade aan gewassen vraagt de Faunabeheereenheid voor de gehele provincie ontheffing aan onder de incidentenregeling voor ondersteunend afschot van fazanten in de periode 15 maart tot 15 oktober, ter beperking of voorkoming van schade in boomteelt, groenteteelt (vollegrondsgroente) en bloemeteelt.

13.8 Referenties

Bijlsma R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen, 2000. Avifauna van Nederland, deel 2, Algemene en schaarse vogels van Nederland. GMB/KNNV, Haarlem/Utrecht.

Boele, A., F. Hustings, K. Koffijberg, C. van Turnhout & C. Plate 2008. Populatietrends van terrestrische wintervogels in 1980-2006: habitat, trekgedrag en verschillen tussen Hoog- en Laag Nederland. *Limosa* 81: 50-61.

Cramp S. & K.I. Simmons, 1980. *Birds of the Western Palearctic*, vol. 3. Oxford University press, Oxford.

Dijk, van A.J., 2003. Aantalsschattingen van broedvogels in Drenthe in 1998-2000. *Drentse Vogels* 17. Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe.

Dijk, van A.J., Boele A., Hustings F., Koffijberg K. & Plate C.L. 2008. Broedvogels in Nederland in 2006. SOVON-monitoringrapport 2008/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Oord J.G., 2002. *Handboek Faunaschade*. Faunafonds, Dordrecht.

SOVON, 2002. *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2002*. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Vergeer J.-W., 2002. Fazant *Phasianus colchicus*. pp 182-183. In: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2002*. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV, Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.